

Η ΑΡΠΑΓΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

I

EΙΝΕ γνωστός ὁ ὥραϊος περὶ ἀρπαγῆς τῆς Εὐρώπης μῦθος. Ὁ δημοκρατικὸς χαρακτήρ τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους ἐκδηλωθεὶς ἀμέσως κατὰ τοὺς πρώτους τῆς ἀναπτύξεως αὐτοῦ χρόνους, κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς δημιουργίας τῶν θρησκευτικῶν αὐτοῦ δοξασιῶν, ἐξίσωσε καθόλου σχεδὸν τοὺς θεοὺς πρὸς τὸν ἄνθρωπον. Δὲν εἶναι τοῦ παρόντος νὰ ἐξετάσωμεν τὸ προκύπτον ἐνταῦθα βαρὺ ζήτημα, ἀν ἡ ἐξίσωσις αὕτη, ἡ ὁποία ἀνυψοῖ ὑπὸ τινα ἐποψιν τὸν ἄνθρωπον, ἐν ᾧ ἂφ' ἐτέρου καταβιβάζει τοὺς θεοὺς, ἀποδεικνύει ἢ μὴ ὑπεροχὴν τοῦ ἀρχαιοτέρου ἑλληνικοῦ πνεύματος ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν ἐβραϊκόν, φέρ' εἰπεῖν, λαόν, τὸν συλλαβόντα τὴν ἐκτάκτως ἑκπαγλὸν καὶ ὑπερφυσικὴν περὶ Θεοῦ ἰδέαν, ἡ ὁποία μεθ' ὅλην τὴν ἀνωτέραν αὐτῆς σημασίαν εἶναι βέβαιον ὅτι καταλήγει εἰς ἐκμηδένισιν τοῦ ἀνθρώπου. Τὸ ἐνδιαφέρον ἡμᾶς εἶναι, ὅτι ὁ βασιλεὺς θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων Ζεὺς εἶχε καρδίαν ἐγκλείουσαν ὅλα τὰ πάθη τῶν κοινῶν καταθνητῶν ἀνθρώπων. Τὰ τρυφερὰ μάλιστα πάθη τοσοῦτον ἰσχυρῶς ἐκόχλαζον εἰς τὰ στήθη του, ὥστε πρὸς θεραπείαν αὐτῶν δὲν ὤκνει νὰ κατέρχεται καὶ εἰς τολμηρὰς μεταμορφώσεις, αἱ ὁποῖαι βεβαίως ἦχιστα ἐτίμων τὴν θεϊκὴν αὐτοῦ μεγαλειότητα.

Τοιοιουτρόπως ἐν ᾧ ἡ καλὴ τῆς Σιδῶνος παρθένος ἔπαιξε ποτε παρὰ τὸν αἰγιαλὸν μετὰ τῶν ὁμηλικῶν αὐτῆς, δελεασθεῖσα ἐκ τῆς καλλονῆς μικροῦ τινος καὶ χαριέντος ταύρου ἐκάθισεν ἄφροντις ἐπὶ τῶν νώτων αὐτοῦ καὶ ὠθουμένη ὑπὸ ἀγνώστου καὶ ὑπερόχου δυνάμεως ἠγνοίχη εἰς τὸ πέλαγος, μὴ γινώσκουσα μὲν ποῦ πορεύεται, ἐκ τῶν θαυμασίων ὅμως φαινομένων, τὰ ὁποῖα πρὸ αὐτῆς ἔβλεπεν ἐκτυλισσόμενα, προσδοκῶσα βεβαίως εὐαρέστους καὶ γλυκείας ἐκπλήξεις. Διότι κατὰ τὸν γόητα Λουκιανόν, τοῦ ὁποῖου ἡ περιγραφή δὲν ὑπολείπεται ἴσως οὔτε τῶν

περὶ τούτου στίχων τοῦ Ὀιδίου οὔτε τῶν γραφῶν τοῦ Βερρονέζου καὶ Τιτιανού, ἡ θάλασσα εὐθὺς ἀκύμων ἐγένετο, ἔρωτες δὲ μικρὸν ἐκ τῆς θαλάσσης παραπετώμενοι ἤδον τὸν ὑμέναιον, αἱ δὲ Νηρηΐδες ἀναδῦσαι παρίππευον ἐπὶ τῶν δελφίνων ἡμίγυμνοι αἱ πολλαί, ἐπὶ πᾶσι δὲ τὴν Ἀφροδίτην δύο Τρίτωνες ἔφερον ἐπὶ κόγχῃς κατακεκλιμένην καὶ ἄνθη παντοῖα ἐπιπάττουσαι τῇ νύμφῃ.

Εἶναι γνωστὸν, ὅτι ὁ μικρὸς ἐκεῖνος ταῦρος ἦν αὐτὸς ὁ Ζεὺς. Ἀποβιβάσας εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Κρήτης τὸ εὐάρεστον αὐτοῦ φορτίον ἀνέλαθεν ἀμέσως τὴν ἀληθῆ αὐτοῦ μορφήν καὶ ἡ Εὐρώπη πρὸ αὐτῆς βλέπουσα, ἀντὶ ταύρου, τοιοῦτον ἄνδρα σφριγῶντα καὶ ραδινὸν ἐνόησε τό μυστήριον καὶ αἰδημόνως ταπεινοῦσα τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀφέθη συγκεχυμένη καὶ ἔκφρων εἰς τὴν ἀκαταγώνιστον νάρκην τοῦ ἔρωτος τοῦ μεγάλου θεοῦ.

Ὁ ὠραῖος οὗτος μῦθος δύναται νὰ ὑποθεθῇ, ὅτι παρίστησιν ἀλληγορικῶς καὶ τὴν ἐκ τῆς Ἀνατολῆς μεταγωγὴν τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τὴν τέως ἀπαιδευτον καὶ ἀγροῖκον ἡμῶν ἥπειρον. Ἀληθῶς δὲν ἦτο δυνατόν νὰ παρασταθῇ καλλίτερον ὁ πολιτισμὸς ἢ ὑπὸ τὴν μορφήν καλλιπαρείου καὶ εὐζώνου παρθένου, ἀρπυζομένης ὑπὸ νεανίου εἰς τὸν ὁποῖον ἡ φύσις ἀπένειμε πᾶν δώρημα ψυχῆς καὶ πᾶν χάρισμα σώματος. Εἶνε δὲ ἄλλο ζήτημα ἂν τὸ σύστημα τῆς ἀπαγωγῆς συμβάλλει ἢ συμφωνεῖ πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ πολιτισμοῦ. Εἶναι ὅμως ἄξιον σημειώσεως ὡς ἀληθεια ἱστορική, ὅτι αἱ κατακτήσεις, ἡ διὰ τῆς βίας δηλαδὴ ἀπόκτησις τῶν ἀγαθῶν, ὑπῆρξαν ἐν τῶν σπουδαιότερων μέσων τῆς προόδου τῆς ἀνθρωπότητος.

II

Ὁ μῦθος δὲν ὀρίζει ἂν ἡ τρυφερὰ κόρη τῆς Φοινίκης ἡ τὰ λάγνα βλέμματα τοῦ Διὸς ἐλκύσασα, διετήρησε τὴν καλλονὴν αὐτῆς καὶ ἐν τῇ νέᾳ αὐτῆς πατρίδι. Ὀλόκληρος ὅμως ἡ ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητος μαρτυρεῖ ὅτι ἡ κόρη ἐκείνη, ἂν θεωρηθῇ ὡς σύμβολον καὶ παράστασις τοῦ πολιτισμοῦ, ἐκαλλωπίσθη καὶ ἠύπρεπίσθη ἐν Ἑλλάδι μὲ τόσῃν καλλονῇ καὶ τόσᾳ γόητρᾳ ὅσα οὐδὲ πρότερον ἐν τῇ πατρίδι αὐτῆς οὐδ' ἀκολούθως ἐν ἄλλῃ τινὶ τόπῳ ἡδύνατό ποτε ν' ἀποκτήσῃ.

Τὰ βάρβαρα ὅμως ἔθνη δὲν ἀφῆκαν τὴν καλὴν παρθένον ἐπὶ τῆς ἀξίας αὐτῆς κοιτίδος. Στρόβιλοι βαρβαρικῶν ἐπιδρομῶν πανταχόθεν ἐπιδραμόντες ἀπεδίωξαν αὐτὴν πρὸ αἰώνων, καὶ ἤδη ἐπὶ τῶν χωρῶν τοῦ ἐλληνισμοῦ ἐπικρατεῖ τοιαύτη κατάστασις ὥστε, ἂν εἴχομεν τὴν

φαντασίαν τῶν καλλιτεχνῶν ἡμῶν προγόνων, θὰ ἠναγκαζόμεθα νὰ πλάσωμεν νέον μῦθον περὶ ἀρπαγῆς τῆς Εὐρώπης οὐχὶ πλέον ἐκ τῶν χωρῶν τῆς Ἀνατολῆς πρὸς δυσμάς, ἀλλ' ἐκ τῶν χωρῶν τῆς Ἑσπερίας πρὸς τὴν ἀγροῖκον ἤδη Ἀνατολήν.

Καὶ ὁ μῦθος δὲν θὰ ἐστερεῖτο ἱστορικῆς καὶ ἀλληγορικῆς βάσεως.

Ἀληθῶς κατ' ἔτος χίλιοι τοῦλάχιστον ὁμοτέχνοι τοῦ ἀρχαίου Διός, χίλιοι εὐσταλεῖς καὶ σφριγῶντες Δὸν Ζουὰν ἀπέρχονται εἰς ἀρπαγὴν τῆς καλῆς παρθένου καὶ ἐπιστρέφουσιν ἐν θριάμβῳ γαυριῶντες καὶ ὑψαύχενες, ὅτι κατῴρθωσαν ν' ἀρπάσωσι τὴν ἐλικοθλέφαρον κόρην.

Εἰς τὰ βλέμματά των ὑπάρχει τοιαύτη πεποίθησις ὅτι ἡ Εὐρώπη ἐκλείσθη ἐν ταῖς ἀγκάλαις αὐτῶν ὥσεί ἔπρεπε νὰ πιστεύωμεν πάντες οἱ Ἕλληνες ὅτι χάρις εἰς τοὺς ἀγῶνας καὶ τοὺς θριάμβους των ὁ πολιτισμὸς θάλλει ἤδη παρ' ἡμῖν καὶ ἀκμάζει καὶ ὅτι κρέμανται ἤδη ἐκ τῶν κλώνων αὐτοῦ οἱ εὐχυρότεροι τῶν καρπῶν καὶ τὰ εὐχρώτερα τῶν ἀνθῶν.

Δυστυχῶς ὅμως δὲν τὸ πιστεύομεν. Ἡμεῖς παρατηροῦντες τὰ ἀποτελέσματα τῶν τοιούτων ἀνδραγαθιῶν νομίζομεν ὅτι ἡ ἐπιρροὴ τῆς Εὐρώπης παράγει παρ' ἡμῖν ὅ,τι πλημμελὲς τρόπος καλλιέργειας ἐν τῇ κηπουρικῇ.

Ἄν δὲν ἀπατώμεθα, οὐχὶ σπανίως εὐγενῆ τινα φυτὰ εἶτε δι' ἄτεχνον μεταφύτευσιν εἶτε διὰ πλημμελῆ καλλιέργειαν, ἐπιστρέφουσιν εἰς τὸ πρὶν ἀγενὲς καὶ βάνουσον αὐτῶν εἶδος. Τοιουτοτρόπως χάρις εἰς τοὺς γενάδας τούτους Δὸν Ζουὰν, νομίζομεν ὅτι ἐν τῇ ἐλληνικῇ χώρᾳ ὁ γλυκύς καρπὸς τῆς πιστακίας μεταστρέφεται εἰς τοῦ σχοίνου τὰ αὐστηρὰ μῆλα, τὰ δὲ εὐχχημα ἄπια εἰς τραχέα καὶ δξύστυφα γκόρτσα.

Ἀληθῶς δὲν εἶναι δύσκολον νὰ παρατηρηθῇ ὅτι ἡ τοιαύτη διαστροφή ἐπιγίνεται καθ' ὅλους τοὺς κλάδους τοῦ κοινωνικοῦ ἡμῶν βίου.

Ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ ἀγγλικοῦ συντάγματος ἐγένετο κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε παρήχθη παρ' ἡμῖν ἀληθὲς πολιτικὸν πανδαιμόνιον. Ἄλλοτε πάντες ἐμειδίασαν ὅτε ὁ βουλευτὴς ἐκ Δωρίδος κ. Κ. ἐμπνεόμενος ἐκ τῆς πραγματικῆς καταστάσεως καὶ ἀδιαφορῶν περὶ πολιτικῶν θεωριῶν προσεκάλεσε τὸν μακαρίτην Ἀθ. Ροντήρην νὰ ἐξελεθῇ «διὰ τῆς θύρας», ἃν ἐξελέγη βουλευτὴς ἄνευ τῆς ὑποστηρίξεως τῶν Δημάρχων. Ἦδη ὅμως ἀνεγνωρίσθη ὡς ἀναμφισβήτητος συνταγματικὴ ἀρχή, ὅτι οἱ δήμαρχοι δὲν πρέπει νὰ φροντίζωσι πλέον περὶ ἀγροφυλάκων καὶ ἀγροζημιῶν, ἀλλ' ὅτι περιφρονοῦντες τὰ καλυθοχώρια αὐτῶν πρέπει νὰ ἐκλέγωσιν αὐτοὶ τοὺς βουλευτὰς καὶ νὰ κυβερνῶσιν ἐπομένως αὐτοὶ τὴν Ἑλλάδα. Καὶ πορεύεται τὸ ἐλληνικὸν ἔθνος τοιουτοτρόπως

πρὸς τὴν πρόοδον ὡς θὰ ἐπορεύετο εἰς μάχην σύνταγμα ἱππικοῦ, τοῦ ὁποῖου οἱ ἄνδρες, ἀνάποδα ἱπεύσαντες, κρατοῦσιν ἀντὶ χαλινοῦ τὰς οὐρὰς τῶν ἵππων.

Οἱ βουλευταὶ ἀντικατέστησαν τοὺς ὑπαλλήλους ἐν τῇ διοικήσει, ἥτοι τὸ ἀνεύθυνον στοιχεῖον ὑποκατέστη εἰς τὰ χρέη τοῦ ὑπευθύνου χωρὶς νὰ χάσῃ οὐδὲ πολλοστημόριον τοῦ ἀνεξελέγκτου αὐτοῦ. Οἱ ὑπάλληλοι ἰδιοποιήθησαν τὰ νομοθετικὰ καθήκοντα, ἀφ' οὗ οἱ βουλευταὶ ἤρπασαν τὰ ἰδικά των. Οἱ ὑπουργοὶ τέλος, οἱ ἀνώτατοι ἄρχοντες καὶ ἀντιπρόσωποι τοῦ βασιλέως, ἔχουσι τόσῃν δύναμιν, ὥστε ἄνευ τῆς ἀδείας ἐνὸς Δημάρχου Αἰγοκλεπτιῶνων δὲν τολμῶσι νὰ παύσωσιν οὐδὲ ἓνα ὑγειονομοφύλακα, ἔστω καὶ ἂν ἀπειλῇ οὗτος ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν ἀντὶ κέρδους 3 δραχ. νὰ φέρῃ τὴν χολέραν εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ἐν τῇ ἐπιστήμῃ μετηγάγομεν πᾶν ἄλλο ἢ τὴν Εὐρώπην παρ' ἡμῖν. Παρατηροῦμεν συστηματικὴν συρραφὴν πονημάτων ἐκ ξένων ἔργων ὡς πρωτότυπα συγγράμματα, ἀντὶ δὲ ἐπιστημονικῆς συζητήσεως ὕβρεολόγιον. Λησμονοῦμένου δὲ ἐν αὐτῇ τέλεον τοῦ ἐπιστημονικοῦ θέματος τὸ νοῦμον κοινὸν χειροκροτεῖ οὐχὶ διὰ τὴν πλείονα ἐπιστήμην ἀλλὰ διὰ τὴν μείζονα τέχνην τοῦ ὕβριζειν. Ἡ σοφία κατήντησεν ἀξίωμα κτώμενον διὰ Βασιλικῷ Διατάγματος ἢ διὰ τινος ἀοράτου, ἀλλὰ πανισχύρου τίτλου, ἐκδιδομένου ὑπὸ τινος τῶν παρ' ἡμῖν συλλόγων τῶν ἐπιτηδείων. Οἱ διδάκτορες τῆς Φυσικῆς διορίζονται σχολάρχαι, ἵνα διδάξωσι γραμματικὴν. Ὑπάρχει φιλοσοφικὴ σχολή, ἐν ᾗ ἡ φιλοσοφία εἶνε πάρεργον μάθημα· ὑπάρχει φιλολογικὴ ἐκπαίδευσις ἄνευ ἔχοντος παιδαγωγίας· ὑπάρχει ἰατρικὴ σχολὴ ἄνευ νοσοκομείων καὶ πρακτικῶν φροντιστηρίων, ἥτοι Ἰατρικὴ Σχολὴ διυλισθεῖσα καὶ ἐξατμισθεῖσα εἰς θεωρητικὸν μελέτημα. Ἐν γένει δὲ ὑπάρχει ἐπιστήμη ἄνευ φιλοσοφικοῦ πνεύματος, ἥτοι σκελετὸς ζῶν μὲν, ἀλλὰ μὴ τολμῶν νὰ προβῇ, ἵνα μὴ χάσῃ τὰ κόκκαλά του.

Ἔτι δὲ χειρότερον διεστράφη ἐν τῷ κοινωνικῷ βίῳ ἡ καλὴ μορφή τῆς γοήτιδος Εὐρώπης.

Χάρις εἰς τὴν ἐπιρροὴν τοῦ νέου δῆθεν πολιτισμοῦ τὰ ἄρματωλικά τσαρούχια ἐπροικίσθησαν διὰ τακουνίων, ὁ ἑλληνικὸς καγκιλλωτὸς μύσταξ ἐμορφώθη εἰς μύστακα *alla Bittorio Emmanuele*, ἡ δὲ ἐλαφρὰ φουστανέλλα ἠυξήθη διὰ τοιοῦτου περιφερικοῦ κα προγαστρικοῦ ὄγκου ὥστε ἐνίοτε τίθεται τις εἰς πειρασμὸν ν' ἀμφιβάλλῃ περὶ τοῦ γένους τῶν νεωτέρων φουστανελοφόρων μας.

Χάρις εἰς τὴν ἐπιρροὴν τῆς Εὐρώπης γενικὴ ἀνεπτύχθη περιφρόνη-

σις πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ ἡμετέρου κλίματος. Τὸ θέρος πολλοὶ λέοντες τῶν Ἀθηνῶν προτιμῶσι νὰ λαχανιάσωσι μᾶλλον καὶ νὰ πνιγῶσιν ἐν τῷ ἰδρῶτι παρὰ νὰ φέρωσιν ἀλεξήλιον. Διατί ; Διότι καὶ οἱ Παρισινοὶ δὲν φέρουσιν ἀλεξήλιον, τὸ δὲ γεγονός ὅτι οἱ Παρισινοὶ βρέχονται τριακοσίας ἐξήκοντα πέντε ἡμέρας κατ' ἔτος θεωρεῖται, φαίνεται, ἀνάξιον προσοχῆς ἐπὶ τοῦ προκειμένου.

Συνήθως ἀποροῦμεν καὶ οἰκτείρομεν πῶς ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰσπανίας Φίλιππος ἐπροτίμησε νὰ κατῇ μᾶλλον ἢ νὰ ἐπιτρέψῃ ἀπλουστάτην παράθασιν τῆς αὐλικῆς ἐθιμοταξίας. Ἀλλ' ὅμως παρ' ἡμῖν συνηθέστατα χάριν τοῦ ἐπιβληθέντος συρμοῦ αἱ σεβόμεναι ἑαυτὰς κυραὶ προτιμοῦν νὰ κλεισθῶθιν ἐπὶ ἡμέρας ἐντὸς τεσσάρων τοίχων καὶ ν' ἀναπνεύσωσιν ὡς ἀσθματικαὶ μᾶλλον παρὰ νὰ σταθῶσιν ἐπ' ὀλίγον ἐπὶ τοῦ ἐξώστου.

Οἰκοδομοῦμεν οἰκίας, παρ' αἷς οὐδὲ ἔχνος ὑπάρχει τοῦ ὠραίου ἐκεῖνου, τοῦ προϊστορικοῦ πλέον καταστάντος ἡλιακωτοῦ, τὸ ὁποῖον διηυκόλυνε τὴν ὑπαίθριον διαμονὴν καὶ ἐχορήγει ἄλλοτε εἰς τὸν ταλαίπωρον Ἕλληνα παχυτάτην σκιάν καὶ ἄφθονον δρόσον.

Μιμούμενοι τὰς ὀριχλώδεις καὶ ἀνηλίους χώρας δημιουργοῦμεν ἐν Ἑλλάδι κήπους χειμερινούς, ἔνθα ὅσας ἀκτῖνας τοξεύει κατ' ἔτος ὁ ἥλιος τόσας βελόνας αἰσθάνεται ὁ ταλαίπωρος Ἕλλην ἐπὶ τοῦ προσώπου καὶ τῆς ῥάχεώς του, καὶ τοιουτοτρόπως τὰ πρόσωπα τῶν ἑλλήνων ὑφίστανται τοιαύτην κατεργασίαν καὶ ἀποκτῶσι τοιαύτην λειότητα, ὥστε ἂν ποτε ἐν τῷ ἐμπορίῳ τοῦ ὑαλοχάρτου ἐπῆρχετο ἑλλειψις τοῦ εἴδους, οἱ ξυλουργοὶ ἠδύναντο λίαν ἐπιτυχῶς νὰ ἐπαρκέσωσιν εἰς τὰς ἀνάγκας τῶν μεταχειριζόμενοι τμηματὰ τινὰ ἑλληνικῆς ἐπίδερμίδος.

III

Ἐνεκα ὅλων τούτων φοβούμεθα μήπως ἐν τῇ νεωτέρᾳ ἀπαγωγῇ τῆς Εὐρώπης γίνεται εἰς βάρος ἡμῶν μεγάλη τις πλάνη. Φοβούμεθα μήπως οἱ ἡγεμόνες τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν προόδου, οἱ ἵπποτικοὶ Δὸν Ζουάν, οἱ ἐπιχειροῦντες παρ' ἡμῖν τὸ ἔργον τοῦ ἀρχαίου Διός, γίνονται θύματα οἰκτρᾶς παραισθήσεως. Φοβούμεθα μήπως ἀντὶ τῆς εὐζώνου καὶ καλίσφορου Εὐρώπης φερομένης ἐν πομπῇ Τριτῶνων καὶ Νηρηίδων, ἐνέκλεισαν εἰς τὰς ἀγκάλας τῶν καὶ μετήγαγον ἐνταῦθα γραῶδη τινὰ καὶ τερατόμορφον μορμολύχην.

(Ἐν Ἀθήναις, 1890)

· ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΑΘ. ΠΟΝΤΗΡΗΣ